

SXEDIO-B.15

15.7.1974: Ο ΠΡΕΣΒΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΕΙ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΟΥ "ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ" ΤΟΥ ΣΑΜΨΩΝ. ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΣΕ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΟΤΙ Η ΦΩΝΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΟΤΑΝ ΣΕ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΑΝΗΚΕ ΣΤΟ ΜΑΚΑΡΙΟ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ΕΤΣΙ ΟΤΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΒΡΙΣΚΟΤΑΝ ΣΤΗ ΖΩΗ

Ο Νίκος Δημητρίου ανέλαβε πρεσβευτής της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Νέα Υόρκη την 1η Φεβρουαρίου 1974 μια περίοδο που η κρίση στη δράση της ΕΟΚΑ Β και η σύγκρουση της χούντας των Αθηνών με τον Πρόεδρο Μακάριο βρισκόταν στο απώγειο της.

Ετσι τη μέρα του πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου 1974 βρέθηκε στην Ουάσιγκτων.

Ο Νίκος Δημητρίου σε αφήγηση του στην εφημερίδα Ο ΑΓΩΝ στις 11 Νοεμβρίου 1979 ανέφερε ότι την ημέρα του πραξικοπήματος του διαμήνυσε ο αδελφός του Ντίμης Δημητρίου, "υπουργός" Εξωτερικών του Σαμψών για να τον παρακαλέσει να αναλάβει αρχηγός της Κυπριακής αποστολής στα Ηνωμένα Έθνη.

Η πρόσκληση έγινε με τέλεξ. Ο Νίκος Δημητρίου πήρε το τέλεξ, αλλά δεν απάντησε στον αδελφό του.

"Ούτε προς στιγμή ηγέρθη στη μνήμη μου ότι έπρεπε να μετατοπίσω την εμπιστοσύνη μου προς τους πραξικοπηματίες έστω και αν ήταν ο αδελφός μου" είπε Νίκος Δημητρίου.

Ο αδελφός του σαν είδε ότι δεν επαιρνε απάντηση του τηλεφώνησε:

ΝΤΙΜΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Σου έστειλα ένα τέλεξ και δεν απάντησες.

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Δεν έχω καμιά απάντηση. Ημουν, είμαι και θα είμαι στο πλευρό του Μακαριωτάτου, υφ' οιασδήποτε συνθήκας. Εφ' όσον αναγνωρίζομαι εδώ σαν πρέσβυς διορισθείς από τον Μακάριο έχει καλώς. Αν σε κάποιο στάδιο αλλάξουν τα

πράγματα, δεν πρόκειται, εν ουδεμιιά περιπτώσει να δεχθώ να υπηρετήσω έστω και προς στιγμή κάτω από την Κυβέρνηση Σαμψων ή κάτω από οποιαδήποτε Κυβέρνηση που θα προέκυπτε από το πραξικόπημα".

Την ημέρα του πραξικοπήματος στην Κύπρο ο Νίκος Δημητρίου συναντήθηκε στο Στέιτ Ντηπάρμεντ με τον υποργό Εξωτερικών Χένρυ Κίσιγκερ.

Ηταν μια δραματική στιγμή για τον Νίκο Δημητρίου.

Αφηγήθηκε:

"Ο Κίσιγκερ μου έδωσε την εντύπωση ότι η όλη υπόθεση τον κατέλαβε εξ απροόπτου και ότι παρακολουθούσε την κατάσταση. Σαν τον ρώτησα ποία ήταν η στάση του απέναντι στο Μακάριο μου είπεν ότι το γεγονός ότι δέχθηκε να με δει σήμαινε ότι συνέχιζε να αναγνωρίζει τον Μακάριο σαν αρχηγό του Κυπριακού κράτους. Αλλά πρέπει να παρακολουθήσουμε πως θα εξελιχθούν τα πράγματα και θα δούμε όσον αφορά τη μελλοντική μας στάση.

Ο Κίσιγκερ μου εξέφρασε φόβους όσον αφορά τις αντιδράσεις των Τούρκων και μου ανέφερε ότι σχετίζεται πολύ με τον Ετζεβίτ (Μπουλέντ Ετζεβίτ, πρωθυπουργό της Τουρκίας που διέταξε την τουρκική εισβολή στην Κύπρο) και ότι ήτο μαθητής του και θα φρόντιζε να ασκήσει επίδραση στην κατεύθυνση της τουρκικής κυβέρνησης για να αποφευχθούν απεκταίες εξελίξεις. Πραγματικά σε λίγο έστειλε τον Σίσκο (υφυπουργό Εξωτερικών) στην Ελλάδα και την Αγκυρα. Ο Ετζεβίτ είπεν όμως ότι είναι αργά πλέον και έχουμε πάρει τις αποφάσεις μας και θα γίνει η εισβολή".

Ο Δημητρίου είχε αργότερα συνάντηση με τον Σίσκο στη νέα Υόρκη και του αφηγήθηκε τι είχε γίνει στα πλαίσια της μεσολαβήσεως του.

" Ο κ. Σίσκο μου διηγείτο "ανέφερε, "πόσο δύσκολο ήταν να επικοινωνήσει με υπεύθυνο στην Αθήνα. Είχε συναντήσει εκεί και τον Ιωαννίδη. Ηταν μια ιλαροτραγική κατάσταση. Κανένας δεν ελάμβανε ευθύνες. Τους επέστησε την προσοχή στο ότι τα πράγματα θα εξελίσσονταν πολύ πιο επικίνδυνα..."

Την επομένη του πραξικοπήματος, είπε ο Νίκος

Δημητρίου στην ίδια συνέντευξη του στον ΑΓΩΝΑ ότι σαν πληροφορήθηκε ότι ο Μακάριος κατευθυνόταν προς το Λονδίνο μέσω Μάλτας του τηλεφώνησε, κι' εκείνος του είπε:

" Θέλω να δω τον πρωθυπουργό κ. Ουίλσον και επίσης θέλω να αγοράσω μερικά ρούχα, ώστε να είμαι κάπως πιο παρουσιάσιμος. Φορώ τα ρούχα ενός ιερέως που μου δάνεισε και είναι ξεσχισμένα ιδιαίτερα στον κολλάρο και χρησιμοποίησα μαύρο μελάνι για να καλύψω το άσπρο που φαίνεται. Εχω επίσης ένα άλλο πρόβλημα, με τα εσώρουχα. Ο Πρωθυπουργός της Μάλτας μου δάνεισε ορισμένα εσώρουχα, αλλά εκείνος είναι κοντός και εγώ είμαι ψηλός. Και ένα άλλο πράγμα. Τα εσώρουχα που μου δάνεισε είναι κόκκινα και ποτέ μου δεν φορώ κόκκινα εσώρουχα. Ετσι δεν γνωρίζω ακριβώς τι να κάμω. Αν τα δώσω πίσω ίσως του κακοφανεί"

Πρόσθετε η εφημερίδα σε σχετικό ρεπόρτάζ στηριζόμενη στα όσα είπε σε συντάκτη της ο Νίκος Δημητρίου:

"Ο Δημητρίου εξεπλάγη με το χιούμορ του Μακαρίου στις δύσκολες εκείνες στιγμές "και αυτό ήταν εξαιρετικά ενθαρρυντικό για μας που βρισκόμαστε σε μια τρομερή κατάσταση ανησυχίας".

Ο Νίκος Δημητρίου ήταν ο πρώτος άνθρωπος που επιβεβαίωσε στην Αμερική ότι ο Μακάριος ζούσε λίγο μετά το πραξικόπημα. Βρισκόταν στο σπίτι του σαν του τηλεφώνησαν τη δεύτερη μέρα του πραξικοπήματος από το τηλεοπτικό δίκτυο του **NBC**. Τον ρώτησαν αν είχε πληροφορίες ότι ζούσε ο Μακάριος.

- Προσπαθώ κι' εγώ να το διαπιστώσω.

- Αυτή τη στιγμή μας μετέδωσε ο ανταποκριτής μας από το Τελ Αβίβ μια έκκληση του Μακαρίου προς τις ξένες δυνάμεις και δεν ξέρουμε αν είναι πραγματικό. Θα μπορούσατε να μας πείτε αν είναι η φωνή του Μακαρίου;

- Αν μπορείτε να μου παίξετε την ηχογράφιση έστω και από τηλεφώνου, μπορώ να σας πω.

Σαν άκουσε τη φωνή του Μακαρίου, ο Νίκος Δημητρίου ήταν απόλυτα σίγουρος ότι αυτή ήταν η

φωνή του. Δεν του έμενε καμμιιά αμφιβολία.

Έτσι στην Αμερική επιβεβαιωνόταν ότι ο Μακάριος βρισκόταν στη ζωή στην Πάφο.

Αυτό που επιβεβαίωσε ο Δημητρίου, το είχε επιβεβαιώσει αργότερα και ο πρόξενος της Κύπρου στη Νέα Υόρκη Ντίνος Μουσιούτας. Του τηλεφώνησαν κι' εκείνου από το ίδιο τηλεοπτικό κανάλι. Και εκείνος ήταν σίγουρος ότι επρόκειτο για τη φωνή του Μακαρίου".

Κάποτε ο Μακάριος έφθανε στη Νέα Υόρκη. (Παρασκευή **19** Ιουλίου **1974**) και ο Νίκος Δημητρίου βρέθηκε στο πλευρό του και στις προσπάθειες του να αποτρέψει περαιτέρω επιδείνωση της καταστάσεως. Έμεινε συνολικά τρεις βδομάδες και με έζησε το Μακάριο στις πιο δύσκολες στιγμές της πολυκύμαντης ζωής του. Είπε σαν ρωτήθηκε:

" Παρ' όλον ότι ήτο άνθρωπος πικραμμένος και κατατρεγμένος μπορεί να πει κανείς, δεν θυμούμαι έστω και μια φορά να χρησιμοποιήσει βαρειά φράση εναντίον οιοδήποτε που ήταν αναμεμιγμένος στο πραξικόπημα κατά τον ένα τρόπο ή τον άλλο. Διατήρησε μια στάση πραγματικά μεγαλειώδη και αξιοπρεπέστατη. Και κάποτε μονολογούσε γιατί αυτοί οι άνθρωποι να κάμουν αυτό το κακό στην Κύπρο. Δεν αντιλαμβάνονται, έλεγε ότι δίδουμε προφάσεις στους τούρκους να εισβάλουν στην Κύπρο".

Και η εισβολή; Λέγει ο κ. Δημητρίου:

Την εισβολή την ανέμενε. Δέχθηκε τα νέα με μεγάλη αυτοσυγκράτηση. Αργότερα άρχισε προσπάθειες για σύγκλιση του Συμβούλου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, ενώ παραλληλα έστελλε μηνύματα στους αρχηγούς των κρατών και κατάγγελλε την εισβολή".